

Ne zamudimo edinstvene priložnosti!

Tudi v današnji številki naše-
ga lista na drugem mestu objav-
ljamo sezname kandidatov Slo-
venske skupnosti za občinske
volitve 7. in 8. junija v Trstu. To-
krat so na vrsti kandidati za po-
samezne rajonske konzulte ali
sospete v tržaški občini. Hkrati
nadaljujemo z objavljanjem in-
tervjujev z vidnejšimi kandidati.

Samo kdor je kdaj imel oprav-
ka s sestavljanjem kandidatnih
list in z vsem, kar je v zvezi s tem
opravilom, ve, da zahteva pri-
pravljajno delo ogromnega napa-
ra; na skorajšnjih pokrajinskih
in občinskih volitvah v Trstu
namreč nastopa skupno kakih

DRAGO LEGIŠA

150 kandidatov in kandidatov,
kar je vsekakor lepo število; pri
tem je treba izpolniti vse obveze,
ki jih predvidevajo volilni pred-
pisi in ki jih ni malo. Gre torej
za delo, ki zahteva maksimalno
angažiranje vseh strankinih vo-
dilnih struktur in predstavlja za
politično oorganizacijo hudo pre-
izkušnjo.

Slovenska skupnost je politi-
čna organizacija slovenske na-
rodne manjšine v Italiji, o kateri
je znano, da je številčno šibka.
Zato predstavljajo priprave na
vsake volitve velikansko preiz-
kušnjo, ki jo lahko uspešno pre-
stane le, zahvaljujoč se idealiz-
mu tistih njenih članov, ki pove-
čini iz neke notranje nuje posve-
čajo sile svojega uma in svojega
srca manjšinskemu političnemu
delu.

Kot smo zvedeli, so priprav-
ljajna dela za letošnje volitve la-
že stekla kot v preteklosti ob
takšnih priložnostih, ker takore-
koč ni bilo zadrege glede kandi-
datov, saj so vsi — kot poudarja-
jo organizatorji — brez vsakega
obotavljanja in brez pomislekov
dali Slovenski skupnosti na raz-
polago lastno ime. To je gotovo
znak življenjskosti same politi-
čne organizacije in tudi izraz vo-
lje po uspehu na volitvah, se pra-
vi volje po izvolitvi primerne-
ga števila slovenskih predstavnikov
v pokrajinski in občinski svet ter

2. kongres Slovenskih krščanskih demokratov

Velika pozornost domače in tuje javnosti

MARKO VUK

ter njene zasluge za uveljavljanje
parlamentarne demokracije v Slo-
veniji in nastanek samostojne slo-
venske države. Spomnil je tudi na
organizacijsko utrditev stranke, ki
je ustanovila občinske odbore, ka-
kor je znano, v vseh 60 slovenskih
občinah, krajevnih odborov pa je
bilo ustanovljenih več sto, pose-

bej še v tistih krajih, kjer bodo se-
deži novih občin, ki bodo obliko-
vane v skladu z zakonom o lokal-
ni samoupravi. Bežno se je nato
dotaknil izhodišč programa SKD,
ki obsega predvsem naslednje o-
sebnost in družbene vrednote: po-
štenost, odgovornost, zanesljivi-
nost, delavnost, pravičnost, vza-
jemnost itd. S tem v zvezi je do-
besedno dejal: »Te vrednote in še
kaj bomo potrebovali pri moralni,
kulturni, gospodarski in politični

obnovi Slovenije. Govorimo o ob-
novi, ker vemo, da v teh dveh le-
tih ni bilo mogoče urediti vsega in
da bo odpravljanje posledic tota-
litarizma še dolgo trajalo.«

Zelo pomembna je tudi nas-
lednja Peterletova ugotovitev, ki
zadeva srž sedanjih političnih raz-
hajanj v Sloveniji, kar je odločil-
no vplivalo na razpad koalicije
Demos: »Demokracija, ki je zmagala
na volitvah, na gos-
podarskem področju ni uspelo
opraviti dveh temeljnih nalog:
lastninjenja in ozdravitve bančne-
ga sistema. Brez pravične razde-
litve družbene lastnine ne bo de-
mokracije na gospodarskem po-
dročju. Nevarnost levega zasuka
je v tem, da formalno samo po-
trdi "lastninske odnose", kakor
jih je vzpostavila enopartijska vla-
davina. Tu je začel pokati po ši-
vih Demos, pri čemer je govorica
o klerikalizmu in podobnem sa-

KAM Z BEGUNCI?

Medtem ko v Bosni in Hercegovini postaja vojna vsak dan bolj divja in
krava, si skuša čedalje več oseb rešiti življenje z begom. Begunci množično
prihajajo predvsem v Slovenijo, kjer jih je v trenutku, ko pišemo, nekaj več
kot 40.000, v najkrajšem času pa naj bi jih pritežalo še vsaj 20.000. Več pa
jih tudi Slovenija ne bo mogla sprejeti. Druge države so se doslej temu vpra-
šanju izogibale. Avstrija beguncev ni marala, sredi tedna pa jih je nekaj sto-
tin prišlo z vlakom v naše kraje (na sliki D. Križmančiča vidimo enega takih
žalostnih prizorov na železniški postaji na Opčinah), od tu pa so jih poslali
v razne kraje severne Italije. Kot pa je že napovedala ministrica za begunce
Boniverjeva, bo Italija samo nekaj tisočim dovolila vstop v državo. Pri tem
je poudarila, da se morajo za ta problem zavzeti tudi druge države Evropske
skupnosti, da se s tem ne bi ukvarjala samo (!) Italija, kot se je zgodilo v
času množičnega napada Albancev.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 24. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojnu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Pet prijateljev v pasti«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Saša Vuga: »Povest o belem zajcu«; 15.30 Krajevne stvarnosti; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 25. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1918-1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 I.A. Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Nikoli ni prepozno za učenje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Za spretne roke«; 15.30 Strmeče uho; 16.00 Mi in glasba: pianist Massimo Gon; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Živeti je naša usoda; 17.40 Mladi val.

■ TOREK, 26. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.35 Potpuri; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Nepozabne odrske sanje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba: pianist Massimo Gon; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda.

■ SREDA, 27. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Male neznane države; 12.20 Slovenska lahka glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Simboli in še kaj; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasovi iz Sibirije; 17.40 Mladi val.

■ ČETRTEK, 28. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda; 8.40 Znani slovenski ansambli; 9.35 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Stereofonski koncert; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Moji prijatelji za boljši svet; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja: Obtoženci drugega tržaškega procesa.

■ PETEK, 29. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 9.00 Antologija humorja; 9.30 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Šaljivo — resno; 12.20 Slovenska lahka glasba; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Barvni ringaraja«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 O poeziji 80. let; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 30. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.30 Zapisi o literaturi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Katoškem domu v Gorici: violinistka Tatjana Lipovšek, pianistka Nataša Lipovšek; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Stanko Vuk: »Kako srečen bi bil, če bi ti razumela te moje besede«.

Velika pozornost domače in tuje javnosti

mo izposoja ptičjega strašila za naivne vrabčke.«

Širši pomen 2. kongresa Slovenskih krščanskih demokratov potrjuje med drugim dejstvo, da je na njem prišlo do formalne združitve s Slovensko ljudsko stranko v zdomstvu, ki je tudi v begunstvu skoraj pet desetletij nadaljevala slovensko demokratično in krščansko tradicijo, temelječo na socialnem nauku Cerkve. O tem je bil slovesno podpisan poseben dokument in predstavljen javnosti. Stranko sta na kongresu v Ljubljani zastopala dr. Peter Klopčič iz Kanade in dr. Julij Savelli iz Argentine. Značilni so bili tudi pozdravi predstavnikov sorodnih političnih strank iz sosednjih

Ne zamudimo...

v posamezne rajnske sosvete v Trstu.

Od volite nas ločita dva dobra tedna. V tem času je prav, da se naši volivci, ki sta jim pri srcu lastna usoda in usoda celotne slovenske narodne manjšine, pridružijo prizadevanjem Slovenske skupnosti in njenih kandidatov, da bi pridobili na svojo stran čimveč glasov. Svarijo naj zlasti pred škodljivim razprševanjem slovenskih glasov in pred podpisanjem list, ki so nam že tuje in ki jim je usojeno biti v prihodnosti še bolj. Izbor kandidatov je letos zelo pester. Izbira ni težavna. Ne zamudimo edinstvene priložnosti!

Evropske manjšinske stranke

Pred kratkim so se sestale v Bruslju članice ALE (Evropske svobodne zveze), ki združuje politične stranke in gibanja manjšin znotraj Evropske gospodarske skupnosti. To so stranke od Irske in Škotske, preko Katalonije in Andaluzije do Sardinije, Korzike in naše dežele s Slovensko skupnostjo. Na dnevnem redu zasedanja je bilo veliko točk, posebej še pregled dovolilnega stanja v raznih državah EGS. Posebna točka je pa zadevala vprašanje nacionalizmov znotraj posameznih dežel Evrope.

* * *

Na tržaškem Borznem trgu je v soboto, 16. t.m., potekala mirovna manifestacija, katere številne udeležence je družila želja, da bi s to svojo akcijo prispevali k ukinitvi krvavih in divjih spopadov v Bosni in Hercegovini. Manifestacijo so priredila številna demokratična gibanja ter mirovne organizacije in združenja.

in bolj oddaljenih držav, tako iz Hrvaške, Avstrije, Italije, Nemčije, Nizozemske in Češke. Italijansko KD je zastopal Vinicio Turrello, predsednik deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine. Iz njegovih pogojev smo zaznali simpatije do nastanka samostojne slovenske države, nekateri pa so opozorili tudi na tragedijo na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini z množicami beguncev oz. pregnancev.

Popoldanski del kongresa je imel izrazito delovni značaj, saj so delegati razpravljali in glasovali o novem programu in popravljenem statutu. Izglasovanih je bilo tudi več resolucij in podanih več pobud, tako o ustanovitvi sindikalnega, seniorskega, kmečkega in prosvetnega gibanja; omenjene organizacije naj bi delovale ob oz. v bližini stranke. Sledile so volitve novih organov stranke, predsednika in petih podpredsednikov. Kar zadeva strankina telesa, je vidna pomladitev in izrazitejšje vključevanje političnih zastopnikov tudi izven Ljubljane, zabeležiti pa je potrebno tudi prepričljivo potrditev predsednika Lojzeta Peterleta, ki je od 146 delegatov dobil kar 145 glasov. To potrjuje visoko stopnjo enotnosti v stranki in njeno izrazito identiteto, s čimer bo moralo politično življenje v Sloveniji tudi v prihodnje resno računati. Za glavnega tajnika stranke je bil izvoljen Edvard Stanič iz Kanala ob Soči, ki je že doslej bil na čelu strankinega volilnega štaba ter je znan po svojih organizacijskih sposobnostih in izostrenem, a hkrati uravnovešenem političnem čutu.

Okcitananci za zaščitni zakon

Okcitanški časopis »Ousitanio vivo« prinaša v eni zadnjih številok več razmišljanj o vprašanju zaščitnega zakona za jezikovne skupnosti v Italiji, ki ga je sicer že odobrila italijanska poslanska zbornica, ni pa še prišel v razpravo v senat. Tako je skupina v Turinu živečih Okcitancev naslovila parlamentarnem odprto pismo, v katerem med drugim zavrača čudne teze skupine intelektualcev, ki so v tem zakonskem osnutku zasledili nevarnost za razbitje državne enotnosti. Posebej z očitki, da naj bi priznanje posameznih jezikov etničnih skupnosti privedlo do odločne fragmentacije in skorajšnje priznanja dialektov.

Pri tem podpisniki odprtega pisma poudarjajo nesmiselnost podobnih očitkov, saj pri tem ne gre za nikakrat atentat na vsedrjavno enotnost. Med drugim omenjajo razne države Evropske gospodarske skupnosti, ki že priznavajo take pravice svojim narodnostnim skupnostim, različnih od večinskega naroda. Za Španijo omenjajo priznanje baskovskemu, katalonskemu, galicijskemu in andaluzijskemu jeziku. Omenjajo nadalje Francijo in Veliko Britanijo z določenimi ukrepi za svoje manjšine. Enako Belgijo in Nemčijo. Posebej še v zvezi z okcitanško stvarnostjo omenjajo podelitev Nobelove nagrade slavnemu pesniku Mistralu leta 1905. Poleg tega pa še spominjajo na listino »Arfé«, ki so jo evropske ustanove sprejele za zaščito etničnih manjšin.

* * *

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je v preteklih dneh naslovil na italijanskega ministrskega predsednika Giulia Andreottija telegram, v katerem poziva, naj italijanska vlada čimprej konkretno poseže, da bi bilo že vendar konec pokola v Bosni in Hercegovini.

IZ MANJŠINSKEGA SVETA

Jezikovne manjšine v Italiji še vedno pričakujejo svoj okvirni zaščitni zakon, kot ga po drugi strani tudi mi Slovenci še čakamo kot narodna manjšina. Znano je, da je lansko pozno jesen italijanska poslanska zbornica odobrila zakon za jezikovne in etnične skupnosti v Italiji. Ta zadeva med drugim Furlane, Sardince, Okcitance, Albance, Grke in Hrvatse. Odobriti bi ga moral nato še senat, da bi zakon postal veljaven. Zaradi razpusta parlamenta pa do tega ni prišlo, in novi parlament se bo moral ponovno lotiti te zadeve.

In prav v perspektivi bodočega zakona — posebej na področju šolstva — je Gorska skupnost v pokrajini Cuneo skupno s šolskim okrajem pred kratkim priredila posvet o dvojezičnem pouku. Naj najprej poudarimo, da prav v tej piemontski pokrajini prebiva Okcitanška jezikovna skupnost, ki si želi kulturne avtonomije. Na

njem so sodelovali vseučiliški profesorji iz Toulousa v Franciji in iz šol v Aix-en-Provence. Nato še z videnske univerze in nekateri krajevni šolniki. Posebej so obravnavali dvojezični pouk, tako okcitanško-francoski v Franciji pa provensalski pouk v ortelcih in osnovnih šolah v Provansi. Nato še izkušnje na področju furlansko-italijanskega predšolskega pouka.

V Dolini Aosta se kulturno društvo Sain-Nicolas že dolga leta ukvarja s problematiko in vlogo tamkajšnje ga narečja »patois« in izdaja periodično revijo o tem. Pospesuje pisanje in objavljanje pesmi in proze v »patois« (ki je pravzaprav po deželi najbolj razširjena govorica) in prinaša prispevke o folklori in kulturni dediščini. S tem ohranja kulturno bogastvo in tradicije ter narodno blago velikega dela te valdostanske skupnosti, ki se postavlja nekako med uradno francosko ter italijansko stvarnostjo dežele.

Prof. Josip Pečenko, kandidat za občino in za pokrajino

»Svetovalec naj odgovarja le svoji slovenski vesti«

Prof. Josip Pečenko letos prvič kandidira na listi Slovenske skupnosti. Njegovo ime je pod številko 8 na listi za tržaško občino, pod številko 18 pa za tržaško pokrajino. Po poklicu je pedagog, ravnatelj srednje šole »F. Erjavec« v Rojanu, je dober poznavalec šolskih vprašanj, saj je tudi vsedrjavni svetnik za slovensko šolstvo v Rimu, poleg tega pa je od vedno zavzet borec za pravice naše manjšine. V preteklosti se je tudi veliko ukvarjal s politiko, a je slovenstvo vedno postavljaj na prvo mesto. Zakaj se je letos odločil, da kandidira na listi Slovenske skupnosti, pa je sam razložil v naslednjem intervjuju...

Zakaj ste se odločili za kandidaturu na listi Ssk?

Najprej bi odgovoril na vprašanje, zakaj sem se sploh odločil za kandidiranje. Menim, da s svojimi dolgoletnimi izkušnjami lahko nekaj doprinesem k iskanju združitve Slovencev okrog nekega osrednjega zbiralnega jedra. To me je napotilo, da sem se odločil za kandidaturu po dolgoletnem premoru. Mislim, da glede na to, kar se dogaja v strankah, ki so bile in so še deležne slovenskih glasov, ni bilo prav velike izbire. PDS, ki ni PDS, ampak Demokratična zveza za Trst v Evropo; celo eden od kandidatov te stranke je javno izjavil, da ne bo na taki listi kandidiral, čeprav se je nato premislil. K temu gre še dodati, da so občinski svetovalci te stranke glasovali za statut tržaške občine, ki ne priznava Slovencev njihovih narodnih pravic. Ob takih ugotovitvah mi dovolite še kakšen dvom pri izbiri te stranke? O današnji socialistični stranki skorajda ni vredno izgubljeni besed.

Vendar ste bili v preteklosti član italijanske socialistične stranke...

Ne samo član, vidni predstavnik, član pokrajinskega vodstva, raznih deželnih in pokrajinskih teles te stranke. A takrat so bili na vodilnih mestih drugačni ljudje: Apih, Teiner, Hreščak, Pinkerle, Srečko Colja. Danes veje drugi veter. Danes so časi Agnellija, Camberja. So časi sodelovanja z Listo za Trst, ki nimajo samo aritmetične vsebine, ampak globoko politično sozvočje do slovenske-

ga problema. So časi, ki so sledili Craxijevi prepovedi pozdrava v slovenščini na Trgu Unità. Danes je čas pragmatizma in mešanja politike s poslovnostjo. Je čas, ko politiki brez specifičnih kvalifikacij vodijo banke, finančne družbe in tako dalje. Zadnje dni postaja jasno, kam je taka »politika« pripeljala Italijo.

Kaj bi danes rekli Slovincem, ki kandidirajo na listah italijanskih vsedrjavnih strank?

Odisno od tega, kakšno svobodo dopušča stranka svojim predstavnikom, ko je njihov glas odločilen za obstoj ali padec nekega upravnega telesa. Če je ta svoboda taka, da odgovarja svetovalec, ko gre za problem Slovencev, le svoji slovenski vesti, ne vidim zaprek za delovanje v taki stranki, a če imajo pred vprašanjem uveljavljanja slovenskih pravic prednost vsa druga vprašanja (urbanizacija, kanalizacija, razsvetljava itd...), potem postane vprašanje za človeka, ki naj predstavlja interese slovenske manjšine, moralno vprašanje in se postavlja celo dvom o legitimnosti ohranitve mandata.

Vedno se pritožujemo, da še vedno nismo dosegli naših osnovnih pravic. Se vam ne zdi, da smo za to krivi tudi sami?

Ne bom načel odgovornosti, ki jo imajo sodržavljeni italijanske narodnosti, niti ne tiste, ki jo nosi državni aparat zaradi neuresničene obveznosti do slovenske manjšine, ki izvirajo že iz republiške ustave, zašel bi predaleč. Kaj pa mi? Koliko smo sami krivi? Naša krivda je, po mojem mnenju, v naši apatičnosti, ki so jo naši »politiki« (?) še podpirali, če izvezemo patetične resolucije, proteste, romanja v Rim, (na nekaterih takih romanjih sem sodeloval tudi sam). Zavračali so ukrepe, ki so bili v danem trenutku možni in bi lahko predstavljali prvo razpoko v protislovenskem jezcu. Če nimamo avtonomne šolske uprave so krivi teoretiki, ki so proti zakonu zagovarjali ustanovitev enega samega deželnega okraja za slovenske šole. Pokazal bi lahko s prstom osebe in organizacije, ki so za to krive. Naši »Soloni« so zavrnilo shemo dekreta predsed-

nika republike, katerega prvi člen je zagotavljal Slovincem tržaške pokrajine pravico do uporabe materinega jezika v odnosih z upravnimi in sodnimi oblastmi. Povežimo ta člen z razsodbami ustavnega sodišča in bomo doumeli, kako je imel prav Samo Pahor, ko je trdil, da je ta člen važna razpoka v italijanski zakonodaji, ki bi nam odprla pot v nadaljnje posege in zmage. Če že govorimo o Samu Pahorju, menim, da je več dosegel on sam kot vse stranke in organizacije skupaj.

Kaj bi bilo treba storiti, da bi Slovenci končno strnili svoje vrste?

Spremeniti bi morali mentaliteto, ki je do sedaj vladala in sprejeti tisto, po kateri smo prej Slovenci, ker smo se taki rodili, in šele nato socialisti, demokratični levičarji, komunisti prenovne, liberalci, katoliki, SSO, SKGZ in tako dalje in tako dalje. To sem ne-

koč dejal tudi Arnaldu Pittoniju. Zavedajmo se: če se ne bomo mi Slovenci borili za naše pravice, nam nihče ne bo pomagal. Zato, čeprav se strinjam z večjim delom uvodnika V. Tavčarja v nedeljskem Primorskem dnevniku in z njegovo široko zasnovano temo o odprtosti, močno pogrešam poglobitev važnosti narodne prej kot strankarske angažiranosti za samobitnost slovenske narodnostne skupnosti. Pazimo, da ne bomo v zadržnosti v »širino« prezrli globino vprašanja, da gre tudi v tej priliki za naš politični in narodnostni obstoj.

Kaj bi želeli priporočiti slovenskim volivcem?

Naj dobro premislijo, preden oddajo svoj glas, naj izberejo prej osebo, kateri bodo zaupali. Naj izberejo osebo, ki jim daje, po njihovi presoji in vesti, največje jamstvo, da se bo do skrajnosti borila za naše pravice po načelu »svetega egoizma«, ki je omogočil grofu Sforzi, da je Italija po prvi svetovni vojni segla preko Postojne.

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

Jezik ni ovira, če obstaja želja po sodelovanju

Konec prejšnjega tedna so se v Trstu mudili člani civilne zaščite iz Ljubljane, ki so bili v gosteh pri tržaški skupini prostovoljcev Nord Est. Gostje so prispeli v petek, 15. maja; v našem mestu so si ogledali Speleovivarium, nenavaden »podzemski« muzej, v katerem je vsa flora in favna, ki je značilna za kraške jame (tudi človeške ribice), nato pa so se odpravili v Brišičke, kjer so obiskali sedež tamkajšnje jamarske reševalne službe.

Naslednjega dne sta goste pozdravila predstavnik deželnega ravnateljstva za civilno zaščito inž. Svava in vicekonzul Republike Slovenije v Trstu Bogdan Benko. Nato sta se ljubljanska in tržaška skupina odpravili na skupno vajo.

Stiki in sodelovanje med obema skupinama za civilno zaščito so se pričeli že pred dvema letoma. Med tem časom so imeli že več skupnih vaj za preizkušanje svojih sposobnosti tako v Sloveniji kot na Tržaškem. Ta srečanja niso tekmovalnega značaja, prej gre za obiske pri prijateljih. Prostovoljci civilne zaščite iz obeh držav se tako medsebojno izpopolnjujejo, tako da bi lahko po teh skupnih izkušnjah v primeru nesreč delovali skupaj. Kot so sami ugotovili, jezik ni nobena ovira, če obstaja želja po sodelovanju. Na sliki: prostovoljci iz Trsta in Ljubljane s psi, izurjenimi za iskanje oseb pod ruševinami, med skupno vajo (foto M. Magajna)

Pogovor z neodvisnim kandidatom Ssk za občino

Prof. Samo Pahor za drugačne prijeme

Prof. Sama Pahorja, ki je kot neodvisen kandidat sonosilec liste Slovenske skupnosti za tržaški občinski svet, gotovo ni treba posebej predstavljati. Mnenja o njegovi kandidaturi so tudi med Slovenci deljena, saj se nekateri ne strinjajo z njegovim načinom in metodami boja za uveljavitev naših pravic. O njem je bilo rečenega že marsikaj, nekaj pa je le nesporno: slovenski »stvari« je zapisan z dušo in srcem in je v svojih prizadevanjih vedno in povsod dosleden. Z njim smo se pogovorili o njegovi kandidaturi in še marsičem...

Vaša kandidatura na listi Ssk, čeprav kot neodvisen, je marsikoga presenetila tudi v naši narodnostni skupnosti. Kaj Vi osebno pričakujete od teh volitev?

Od mladih nog me veseli zgodovina in njej sem se v bistvu posvetil. Proforski poklic sem izbral, da bi se lahko poklicno ukvarjal z zgodovino in da bi imel sorazmerno dosti časa za njeno poučevanje. Že med univerzitetnim študijem pa se mi je pripetilo, da so me želeli izvoliti za predstavnika in v akademskem letu 1960-1961 sem bil na univerzi predstavnik slovenskih levičarskih študentov. Potem sem bil kar petnajst let prost predstavniških dolžnosti. V letih od 1976 do 1988 sem bil šestkrat izvoljen kot predstavnik učnega osebja višjih srednjih šol v komisijo za vprašanja, ki zadevajo delovanje šol s slovenskim učnim jezikom pri deželni šolski upravi v Trstu, od pomladi leta 1977 pa sem dvanajst let zastopal slovenske šolnike v Vsestranskem svetu za javno šolstvo pri prosvetnem ministrstvu v Rimu. Med tem časom sem leta 1988 kandidiral za tržaški občinski svet na združeni listi Proletarske demokracije in Tržaškega gibanja. Lista je dobila le 29 glasov manj od količnika, s katerim je bil izvoljen zadnji občinski svetovalec. Ta navidezni poraz gre po mojem mnenju pripisati predvsem zadržanju Primorskega dnevnika, ki me na dan volitev, kolikor se spominjam, sploh ni uvrstil v seznam slovenskih kandidatov. Moja tedanja kandidatura je imela predvsem značaj protesta proti politiki slovenskih politikov, ki sem jo ocenjeval kot hudo zgre-

šeno. Predolgo bi bilo, ko bi se tu lotil navajati dokaze za tako oceno, zdi se mi pa, da lahko štejem 323 preferenčnih glasov, ki sem jih prejel kljub strahoviti gonji proti razprševanju slovenskih glasov, za lepo podporo moji kritiki dotedanje slovenske politike.

Naj omenim, da sem od leta 1970 dalje nabral vrsto uspehov na področju uveljavljanja pravice do rabe slovenskega jezika v odnosih z upravnimi in sodnimi oblastmi (leta 1970 davčni list v slovenščini, leta 1971 poročilo o upravnem prekršku v slovenščini, leta 1972 obrazec za davčno napoved v slovenščini itd.). Ti začetni uspehi so mi vzbudili upanje, da se mi bodo kmalu pridružili številni sonarodnjaki, toda pravega odziva ni bilo. Vztrajal sem in dosegel vrsto drugih dokumentov v slovenskem jeziku, nato pa šel z malenkostnim cestnoprometnim prekrškom na Ustavno sodišče, ki mi je 20.1.1982 dalo povsem prav. Ker se mora parlament pri izdelavi zakonov ravnati po razsodbah Ustavnega sodišča, ima razsodba, ki jamči pravico do rabe slovenskega jezika v odnosih z upravnimi in sodnimi oblastmi, večjo veljavo kot parlamentarna večina. Tudi ta dosežek ni naletel med rojaki na odziv, ki ga je zaslužil. Iz malodušja nekaj časa nisem sprožil novih pobud, nato pa me je slabšanje položaja naše manjšine prepričalo, da je prav, da obnovim svoje prizadevanje, pa čeprav se je zdelo, da doseženi rezultati in z njimi odprte možnosti nikogar ne zanimajo. Iz drugega nepomembnega cestnoprometnega prekrška je nastal postopek, ki je privedel do druge razsodbe Ustavnega sodišča (5.2.1992), ki utrjuje pravico do rabe slovenskega jezika v odnosih z oblastmi (dvojezičnost) in jo iz tržaške pokrajine širi na celo deželo. V letu 1989 se je to delovanje obogatilo še z delovanjem skupinice zvestih somišljenikov, ki so omogočili vrsto protestnih manifestacij v Trstu, v Gorici, v Kanalski dolini, v Piranu, v Benetkah in v Rimu.

Ponudba kandidature je postala vprašanje, ali se z mojim nastopom na kandidatni listi ene od strank, ki običajno izvolijo slovenske predstavnike, ne prejudicira nadaljnje delovanje navedene

skupinice. Toda presodil sem, da bi bilo zelo zanimivo: 1. preizkusiti, kaj bi se dalo doseči v tržaškem občinskem svetu z drugačnimi prijemi od tistih, ki so se jih doslej posluževali slovenski predstavniki; 2. preveriti, koliko so slovenski volilci pripravljeni podpreti novo smer v manjšinski politiki in v kolikšni meri me štejejo za glasnika in nosilca te smeri. Zato sem se ob navdušenju zvestih somišljenikov odločil za kandidacijo, od katere pričakujem z možno izvolitvijo povečanje možnosti za nadaljnjo uveljavitev pravice do rabe slovenskega jezika v odnosih z oblastmi.

Kakšna bo, po Vašem, bodočnost slovenske manjšine na teh tleh in kaj lahko mi vsi naredimo za njen razvoj in za izboljšanje našega položaja?

Kot je odlično povedal v prejšnji številki Novega lista Ivan Peterlin, smo v zadnjih letih prisostvovali »drsenju navzdol« glede položaja slovenske manjšine in »zadnja leta bistveno kot slovenska komponenta nazadujemo na vseh ravneh«, in to kljub temu, da dosežki mojega »samosvojega« delovanja od leta 1970 dalje dokazujejo, da je mogoče z zelo skromnimi sredstvi doseči mnogo več, kot smo dosegli. Seveda je treba organizirati množično posluževanje z možnostmi, ki jih tako delovanje odpira. Enako dobro je kolega Peterlin povedal na predstavitveni tiskovni konferenci, da je preveč agresivnosti znotraj naše skupnosti in premalo navzven. Veliko Slovencev se mi je že posmehovalo, češ, kaj pa misliš, da boš dosegel sam, medtem ko sem se sam trudil, da bi k posameznim pobudam pritegnil čimveč rojakov, saj mi je povsem jasno, da je za trajen uspeh potrebna prav množičnost zahteve po določenem ukrepu. Posameznik lahko le prebije led. Tako so na primer slovenski obrazec za davčno napoved (obrazec 740) ukinili leta 1978, ker je bilo očitno premalo povpraševanja. Od takrat ne delam več davčne napovedi, toda, ker sem sam, me niti ne preganjajo.

Vest, da kandidirate za občinski svet, je razburila predvsem italijanske nacionalistične kroge. So vas morda tudi osebno »napadli«?

Vest o moji kandidaturi ni sprožila nobenega osebnega napada, sicer pa je cela družina že vrsto mesecev pod udarcem grozilnih nočnih telefonskih pozivov ter grozilnih in sramotilnih pisem.

Za kaj se nameravate zavzemati v primeru izvolitve?

V pogodbi s Slovensko skupnostjo sem postavil na prvo mesto prizadevanje za uveljavitev jezikovnih pravic, kot jih definira 5. člen Posebnega statuta z dne 5.10.1954. Spričo reakcij, ki jih povzročajo vprašanje rabe slovenskega jezika pri nasprotnikih in ključnega položaja tega vprašanja v vseh razpravah o zaščiti slovenske manjšine, sem že desetletja prepričan, da je treba najprej prebiti led na tem področju. Seveda pa to ne pomeni, da bi zanemarjal vsa druga področja od vprašanja jasli do vprašanja jurarskih odborov.

Kaj bi želeli povedati svojim volilcem?

Če želijo, da tudi v občinski sejni dvorani preizkusim svoje že preizkušeno učinkovite prijeme, ki največkrat ne prinesejo takojšnjega rezultata, temveč zahtevajo veliko mero vztrajnosti, naj me zdaj podprejo s preferenčnim glasom (št. 2 ali Samo Pahor, da ne bo zmešnjave z ostalimi kandidati istega priimka) nato pa naj me vsaj od časa do časa podprejo s prisotnostjo v občinski sejni dvorani.

Vprašanja je postavila
Helena Jovanovič

Brezigar podpredsednik Evropskega urada za manj razširjene jezike

Na nedavnem zasedanju Evropskega urada za manj razširjene jezike, ki je potekalo v danskem mestu Aberna, je bil deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar izvoljen za podpredsednika tega pomembnega mednarodnega telesa. Predsedniško mesto so zaupali Irki Helen O'Murchu, poleg Brezigarja pa je podpredsednik še Belgijec Rudolf Kern.

Evropski urad za manj razširjene jezike je bil ustanovljen pred desetimi leti na podlagi Listine o pravicah manjšin, ki jo je na predlog italijanskega poslanca Gaetana Arfėja odobrila evropski parlament. Urad je v teh letih vedno bolj aktiven in se ukvarja z različnimi področji in vprašanji, ki zadevajo manjšine (šolstvo, založniška dejavnost, pravni aspekti, sredstva javnega obveščanja itd.). Njegov glavni sedež je v Dublinu, predstavništvo je še v Bruslju, svoje odbore pa ima v desetih od dvanajstih državah članic Evropske skupnosti. Zadnja leta se Evropski urad za manj razširjene jezike zanima tudi za jezikovne manjšine drugih držav srednje in vzhodne Evrope. Povemo naj še, da gre za neuraden posvetovalni organ Evropske skupnosti.

Kandidati Slovenske skupnosti za tržaške konzulte

1. ZAHODNI KRAS

1. KRALJ Bogdan
2. LISJAK Henrik (neodvisen)
3. CIANI Bruna
4. KOSMAČ Vladimir
5. PERTOT Marjan
6. SEDMAK Mario
7. STARC Peter
8. TENČE Marko
9. VIDONI Robert

2. VZHODNI KRAS

1. SLOBEC David
2. VREMEC Berta
3. KRIZMANČIČ Ivan (neodvisen)
4. ŽERJAL Ivan
5. OZBIČ Mitja
6. FORČIČ Edvin
7. JEVNIKAR Magda por. ZUPANČIČ
8. MENIS Ema por. ŠKABAR
9. MILIČ Vinko
10. PAHOR Stojan
11. PETERLIN Anka
12. SUSIČ Breda
13. ŠTEKAR Andrej

3. ROJAN - GRETA - BARKOVLJE

1. FURLAN Aleksander
2. BATAGELJ Ana por. SLOBEC
3. BRADASSI Darko
4. CALLIN Silvija
5. FABJAN Diomira por. BAJC
6. LAVRENČIČ Marija
7. MAVER Marij
8. MIKLAVEC Elvina por. SLOKAR
9. PERTOT Livij
10. PERTOT Vera por. POLJŠAK
11. PRELLI Helena
12. PRINCIC Tanja por. MAMOLO
13. VEGLIACH Elda

4. KOLONJA - ŠKORKLJA

1. BEVILACQUA Pepca
2. KOROŠIČ Aleksander
3. PAHOR Nadja por. VERRI
4. PRELLI Helena
5. PRINČIČ Tanja por. MAMOLO
6. SELJ Adrijana
7. SLOBEC David
8. VELJAK Elda
9. ŽERJAL Edi

5. NOVO MESTO - NOVA MITNICA

1. SIMČIČ Tomaž
2. CALLIN Silvija
3. JEVNIKAR Marjan
4. MARTELANC Tomaž
5. MOČNIK Peter
6. MUŽINA Franc
7. PAVLICA Pavel
8. SOSIČ Lojzka por. ČEVDEK

6. SV. VID - STARO MESTO

1. SLAMA Dina por. PAHOR
2. KOBOL Ivanka
3. CIBIC Majda por. CERGOL
4. FABJAN Diomira por. BAJC
5. GRMEK Maria
6. KOROŠIČ Aleksander
7. KURET Boris
8. ŽERJUL Adrijana por. SLAMA

7. STARA MITNICA

1. GASPERSIČ Silva
2. GRMEK Marija
3. LOGAR Ivanka
4. LOZEJ Marija
5. MOČNIK Silvester Anton
6. PISANI Savo
7. TISAL Kornelija por. HAREJ
8. MAGANJA Nadja por. JEVNIKAR

8. SV. IVAN - LONJER - KATINARA

1. KRAPEŽ Edi
2. PETKOVŠEK Marcel
3. ŽERJAL Ivan
4. POŽAR Marta
5. SKRINJAR Stanislav
6. BAJC Marjan
7. BIANCUZZI Francesco
8. KRAPEŽ Adrijana
9. KOKOROVEC Gian

9. KJADIN - ROCOL

1. GERDOL Joško
2. OZBIČ Marija por. PISANI
3. LOZEJ Marija
4. JELUŠIČ Josipina por. ŠTRAJN
5. KRAPEŽ Edi
6. GLAVIČ Karel
7. ŽERJAL Ivan
8. VREMEC Berta

10. SV. JAKOB

1. SLAMA Boris
2. GLAVIČ Karlo
3. GLAVIČ Silvana
4. JELUŠIČ Josipina por. ŠTRAJN
5. KALIN Marija
6. KOBOL Ivanka
7. MILIČ Vinko
8. PAHOR Irena
9. PAHOR Miloš
10. PETAROS Robert
11. PETAROS Tamara
12. RENKO Mira
13. SKOK Viktorija
14. SLAMA Dina
15. STOPAR Igor
16. ŽERJUL Adrijana por. SLAMA
17. ŽERJUL Eva
18. ZOBEC Pavel

11. ŠKEDENJ - ČARBOLA

1. STOPAR Boris
2. BESEDNJAK Marija por. TOROS
3. CANZIANI Vanda por. GASPERINI
4. DEBELIS Alojz
5. PETAROS Mavricij
6. STOPAR Igor
7. ŠTRAJN Martina

12. SV. ANA - KOLONKOVEC

1. STANČIČ Josip (neodvisen)
2. CIBIC Majda por. CERGOL
3. FABRIS Josip
4. PETAROS Sergij
5. STOPAR Boris
6. STOPER Josip
7. ŠTRAJN Lorenza
8. ŠTRAJN Alojzija por. MOZETIČ
9. ŠTURMAN Dalka

85. poslovni obračun Hranilnice in posojilnice na Opčinah

Člani Hranilnice in posojilnice na Opčinah so se v izredno velikem številu dne 10. maja zbrali na rednem letnem občnem zboru, da bi pregledali delovanje hranilnice v preteklem letu in določili smerice za prihodnost, pravzaprav za letošnje leto, saj se v takih ustanovah ne more sprejemati dolgoročnih programov, ker se vse v sodobnem svetu nenehno in hitro spreminja, posebno elastična so pravila na denarnem trgu.

Poročilo Upravnega sveta je prebral predsednik Pavel Milič, podroben poslovni obračun pa je zbranim članom prikazal ravnatelj posojilnice Klavdij Braini. Obračun, ki izkazuje 3 milijarde in 257 milijonov poslovnega prebitka, so člani soglasno odobrili. K temu uspehu je prav gotovo pripomoglo tudi odprtje podružnice v samem mestu, ki se hitro in nenehno razvija, saj se je hranilnica z novim okencem približala velikemu številu naših klientov, čeprav nima še vseh potrebnih dovoljenj za nemoteno in razvejano poslovanje. Poročilo Nadzornega odbora je prebral njegov predsednik dr. Stevo Kosmač in zagotovil, da je hranilnica poslovala v skladu z veljavnimi predpisi in na koncu predlagal občnemu zboru odobritev obračuna in porazdelitev dobička.

Pomembno pa je, kot je poudaril predsednik, da je hranilnica zraščena z okoljem, v katerem deluje; člani njenega Upravnega sveta imajo velik posluš za potrebe naših znanstvenih, kulturnih, prosvetnih in dobrodelnih ustanov. V lanskem poslovnem letu je Hranilnica v ta namen podelila v raznih oblikah (podpore, reklama in razni prispevki) kar 473 milijonov lir, torej zelo visoko vsoto; kljub temu pa ni krila vseh potreb naših organizacij in društev, da bi ta lahko nemoteno delovala.

Občni zbor je pozdravil predsednik Bančne sekcije pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju, ki je hkrati tudi predsednik nabrežinske posojilnice, Gvido Zidarič in član upravnega sveta Deželne zveze kmečkih in obrtnih hranilnic in posojilnic Dal Zin.

Člani so nato odobrili, kot je predvidevala statut, še vrsto predlogov, upravnega sveta o tekočem in hitrem poslovanju in o upravnih zadevah. Na koncu pa so izvolili štiri člane Upravnega sveta, ki jim je v letošnjem letu zapadel triletni mandat. Ponovno so bili potrjeni z izredno veliko večino glasov Karlo Guštin, Silvano Čok, Dragotin Danev in Vladimir Vremec.

(s+r)

CASSA RURALE ED ARTIGIANA OPICINA - TRIESTE

HRANILNICA IN POSOJILNICA OPČINE - TRST

BILANCA NA DAN 31. DECEMBRA 1991

PREMOŽENJSKO STANJE

AKTIVA		PASIVA	
Blagajna	1.506.933.755	Hranilne vloge in tekoči računi	173.209.696.151
Vrednostni papirji	65.869.998.683	Razne operacije	2.982.186.070
Operacije z bančnimi ustanovami	27.454.420.851	Razni upniki	3.027.685.649
Posojila strankam	78.499.038.519	Pasivni priplisi	794.920.040
Menice na inkaso	4.789.482.144	Vežani skladi	2.373.437.360
Razne postavke	7.023.666.613	Razni skladi	2.880.266.292
Razni dolžniki	11.093.464.515	Skladi knjigovodskih odpisov	4.045.229.611
Anticipativni prepisi	2.028.362.192	Pasivne izločitve	58.076.977
Imobilizacije	15.820.755.935	Čisti kapital	22.401.615.350
Soudležbe in večletni stroški	801.732.683	Poslovni dobiček	3.257.096.188
Aktivne izločitve	142.343.798	Skupna pasiva	215.630.199.688
Skupna aktiva	215.030.199.688		
Račun rizikov in obvez	3.628.724.181	Računi rizikov in obvez	3.628.724.181
Razvidnostni računi	489.592.031.138	Razvidnostni računi	489.592.031.138
Skupaj	708.250.955.007	Skupaj	708.250.955.007

RAČUN ZGUBE IN DOBIČKA

DOHODKI		STROŠKI	
Aktivne obresti	12.287.453.619	Pasivne obresti	8.849.769.962
Obresti pri bančnih ustanovah	2.345.175.448	Pasivne obresti pri bančnih ustanovah	122.539.967
Obresti in dividende	7.020.777.551	Pasivne obresti na obrestnih bonih	1.317.312.113
Dobiček pri vrednostnih papirjih	21.143.502.699	Stroški za osebe	5.236.448.647
Dobiček pri menjalnicah	134.578.924	Davki in takse	360.165.480
Aktivne provizije	579.905.944	Pasivne komisije	167.484.092
Dobiček pri prodaji razne opreme	4.600.000	Spolni upravni stroški	3.000.292.548
Uporaba skladov	773.060.425	Izgube pri terjatvah	889.177.866
		Knjigovodski odpisi	1.054.477.100
		Višanje skladov	1.424.154.762
		Izredni stroški	78.351.175
		Skupni stroški	22.300.183.512
Izredni dohodki	297.896.623	Poslovni dobiček	3.257.096.188
Skupni dohodki	25.557.279.700	Skupaj	25.557.279.700

Pomemben kulturni dogodek v Trstu

Monografija o slikarju Franku Vecchietu in novi prostori tiskarne Graphart

Vzdušje na predstavitvi Vecchietove monografije v tiskarni Graphart, ki so jo ob tej priložnosti uradno odprli, je bilo nad vse slavnostno (foto M. Magajna)

Kot smo že poročali v Novem listu, so 13. maja v novih prostorih tiskarne Graphart predstavili obsežno monografijo o znanem zamejskem slikarju, likovnem umetniku Franku Vecchietu. Vendar pa ni šlo za zgolj klasično predstavitev knjige, saj je bilo srečanje ob monografiji Franka Vecchietu tudi lepa priložnost, da so si vsi zbrani lahko ogledali čudovite prostore nove tiskarne, katere lastnika sta oče in sin, Vinicio in David Stupar.

Imenitno okolje, kjer smo si lahko med starimi, novjšimi in najmodernejšimi tiskalnimi stroji lahko ogledali lepo knjigo, ki je bila tiskana prav tam, je ustvarilo čudovito vzdušje, zelo malo ljudi se namreč spozna na tiskarsko umetnost, še manj pa jo je videlo od blizu. Nehote sem se spomnil na Vecchietovega velikega učitelja in enega večjih slovenskih slikarjev, ki je izšel iz futurizma in še na stara leta tako mladostno vplival na svoje učence, na Avgusta Černigoja. Skorajda vsakdo ga je imel na ustih, ko je odpiral izredno lepo oblikovano in še lepše stiskano knjigo, kjer je Laura Safred napisala svojo študijo o Vecchietovem delu in njegovih pogledih na umetnost. In bilo nas je zelo veliko, ko je urednik knjižnih izdaj Založništva tržaškega tiska Marko Kravos začel s predstavljanjem obeh: nove tiskarne in umetnika. Imenitna poteza, izzvenelo je v harmoniji, kot je pač knjiga povezana s tiskarskim strojem, ljudmi, ki ga upravljajo, tistim, ki jo je spisal, o katerem govori.

Sledili so še drugi, ki so povedali nekaj misli o umetniku Vecchietu, ki letos praznuje petdesetletnico življenja, istočasno pa ni nihče pozabil omeniti skorajda že prav legendarnega tiskarja in lastnika nove tiskarne Vinicia, katerega skorajda vsi poznamo, vsaj tisti, ki se ukvarjamo s slovensko tiskano besedo v Trstu.

Prav je tako, saj si težko predstavljamo, da bi bili na kakem drugem

kraju sploh sposobni tiskati tako kakovostno, urednik Marko Kravos pa se je ob tem celo pohvalil, da tako dobro tiskane knjige na slovenskem knjižnem trgu še ni bilo. Seveda gre za to zasluga založništva in oblikovalcem, ne nazadnje pa prav gotovo Viniciu in Davidu s sodelavci.

Monografija o Vecchietu nosi naslov: »V prostoru znakov in predmetov«, kot sem že prej omenil, je glavni esej napisala prof. Laura Safred. Safredova umetnika zelo dobro pozna, saj ga spremlja že vrsto let, zato je tudi njeno pisanje jasno in razumljivo, od vrste drugih likovnih kritikov se razlikuje ravno po tem. V bistvu skuša prof. Safredova zajeti v svoj esej delovanje zadnjih desetih let, ko je Vecchiet poskušal nova pota v umetnosti, jih nekje kronal na nedavni razstavi v Trstu, v studiu Basanese. Gre za dobo, v kateri Vecchiet uporablja skorajda vse izrazne možnosti in vrsto materialov, da bi tako čimbolj izrazil svoj pogled na svet in umetnost, svoje ideje in zamisli, igre. Ni potrebno biti velik likovni kritik, da vidiš, kako se je prav v zrelih letih Franko Vecchiet naslonil na svojega učitelja Černigoja, nadaljeval tam, kjer je ta že dolgo tega nehal, izbral lastno in našel novo pot.

Svoj esej je v knjigo prispeval še Tonko Maroevič, podpredsednik hrvaškega PEN kluba in izvrsten likovni kritik, ki piše o Vecchietovem umetniškem posegu-prireditvi-razstavi v Dioklecijanovi palači v Splitu. Spremne misli prispeva tudi Nelida Silič-Nemec, prav na prvi strani pa je »homage« prijatelja Marka Kravosa, kjer ta prav posrečeno zadene bistvo Vecchietu-umetnika, ko pravi: »Franko pa še vedno spušta lesene metu-lje v zrak.«

Večino zelo dobrih umetniških fotografij je napravil eden najboljših fotografov v Furlaniji Julijski krajini Maurizio Frullani, ostale so prispevali Laura Safred, Janez Bogataj in drugi. Prav ta »likovnost« fotografij pripo-

more, da je knjiga pravo in lepo okno v Vecchietovo umetnost. Temu pa daje roko imenitno oblikovanje knjige Ranka Novaka, ki sicer dela za Studio Znak. Knjiga je nevsakdanje oblikovana, drzno in prijetno hkrati, gotovo ena najboljših, kar sem jih videl zadnja leta, če že ne najboljša, na Slovenskem je gotovo še nisem videl boljše.

Za prevode so poskrbeli Majda Barič, Barbara Lapornik in Jurij Paljk.

Seveda moram tu še povedati, da ne gre samo za eno knjigo, ampak za dve ločeni izdaji: ena je v slovenščini, druga v italijanščini. Pa še ni konec. Lahko se odločite za cenejšo izdajo, ki je samo »gola« knjiga v kartonasti škatli, lahko pa se odločite za imenitno izdajo v ekskluzivnem boksu dveh različnih barv, eden ima italijansko izdajo, drugi slovensko. Lukusna izdaja (drugega pridevnika ne najdem iz svetega spoštovanja do knjig, ki ga imam!) ima v lični škatli še Vecchietovo grafiko, katero lahko spet zbirate... Mislim, da sem dovolj zgovorno opisal knjižno izdajo leta 1992 na Tržaškem in prepričan sem, da bo to postala tudi na Slovenskem, vsaj kar se likovne umetnosti tiče.

Ob koncu lahko vsem, ki so zasluzni za knjigo, samo čestitamo, kajti izdati tako knjigo je danes velik podvig. Če smo pošteni, pa lahko povemo, da Franku Vecchietu tudi malce zavidamo, saj je zelo malo umetnikov tako srečnih, da za časa življenja učka tako darilo za petdesetletnico življenja.

Ah ja, saj res: »Vse najboljše Franko in še mnogo uspešnega dela, še kaj lepega nam podari!«

Jurij Paljk

V DSI o pedagoški reviji »Educa«

»Educa« je pedagoška revija, ki izhaja dvomesečno v Novi Gorici, ukvarja pa se z varstvom, vzgojo in izobraževanjem predšolskih in osnovnošolskih otrok. V Sloveniji je zelo razširjena, saj jo prebirajo na vseh šolah, v zamejstvu pa jo pozna le malokdo. Nekateri so prvič izvedeli zanjo v ponedeljek, 18. t.m., v Peterlinovi dvorani v Trstu. Večer je priredil Sklad Mitja Čuk z Opčin v sodelovanju z Društvom slovenskih izobražencev iz Trsta.

Serčanja so se udeležili Štefan Krapše, direktor založbe Melior, ki revijo izdaja, ter članici uredniškega odbora Joža Ferjančič in Tatjana Krapše, obe diplomirani pedagoginji. Poslušalcem so povedali nekaj o nastanku in namenu te revije — prva številka je izšla junija lani — ter predvsem poudarili, da gre za specifično strokovno literaturo za vrtnice in nižjo osnovnošolsko stopnjo. »Educa« pa ne vsebuje samo didaktičnih, pedagoških in drugih strokovnih tekstov, ampak je njena zasnova širša, saj piše tudi o sociologiji, psihologiji, zakonodaji, arhitekturi in še marsičem. Njen glavni urednik je dr. Ludvik Horvat. Revija je nedvomno koristen učni pripomoček za pedagoge, so še dejali gostje in poudarili, da je zanimanje za »Educa« vse večje, saj je pridobila številni krog usposobljenih sodelavcev. Kar pa uredništvo revije resnično pogreša, so prispevki šolnikov — pedagogov iz zamejstva. Njihovo sodelovanje bi bilo resnično zelo zaželjeno, saj bi bilo to koristno za obojestransko obogatitev.

Jubilejni koncert zbora »Milan Pertot« iz Barkovelj

S kvalitetnim celovečernim nastopom, se je v soboto, 16. t.m., predstavil barkovljanski zbor »Milan Pertot«, ki ga vodi Aleksandra Pertot. Zbor, ki trenutno šteje 25 pevcev, je s tem koncertom proslavil 10-letnico svojega nastanka in uspešnega delovanja. Za številno občinstvo, zbrano v Evangeličanski cerkvi v Trstu, je bil ta koncert nepozabno glasbeno doživetje. Posnetek z jubilejnega koncerta.

(foto M. Magajna)

Šola je v glavnem prepuščena dobri volji posameznikov

O kritičnem stanju, v katerem se nahajajo naše slovenske, še posebej osnovne šole, je bilo govora v petek, 15. t.m., na posvetu, ki ga je v Peterlinovi dvorani v Trstu priredila komisija za šolstvo, kulturo in šport pri Slovenski skupnosti. Okrogle mize, ki so ji prireditelji dali naslov »Slovenska osnovna šola: odprta vprašanja in problemi«, so se udeležili ravnateljica Ksenija Dobrila, predstavnic staršev Nadja Maganija, Vera Tuta Ban, odbornica za šolstvo v devinsko-nabrežinski občini, profesor Bojan Pavletič in psiholog Danilo Sedmak, moderator pa je bil podtajnik Ssk Peter Močnik.

Številna udeležba šolnikov in nekaterih predstavnikov staršev osnovnošolskih otrok je pokazala, da so problemi občuteni in da obstaja želja po izboljšanju položaja. Bistvena misel, ki je izšla iz tega posveta, je bila, da se danes o problemih šole premalo razpravljajo. Potrebnovali bi posebno komisijo, katere člani bi bili visoko kvalificirani in ki bi se odgovorno ukvarjali s to problematiko. Tako pa so šole v glavnem prepuščene same sebi, vsak ravnatelj

dela, kar more, vsak šolnik prav tako. Problemi pa so preveč temeljnega pomena, da bi jih lahko reševali posamezniki.

V razpravi so poslušalci opozorili še na več žgočih tem. Posegli so številni profesorji in tudi starši. Do izraza so prišla različna stališča. Mnogi so se izrekli za avtonomijo slovenskega šolstva — imeli naj bi svojega šolskega skrbnika. Veliko govora je bilo o učbenikih, ki so zastareli in nekateri tudi neprimerni za sodobne zahteve.

V razpravi je prišla na dan tudi zahteva po kakovostnejšem poučevanju slovenskega jezika. Dvojezičnost je velika obogatitev, a le, če nekdo dobro obvlada oba jezika, česar pa vsaj za našo osnovnošolsko »populacijo« ne moremo trditi. Pravzaprav gre za resen problem in z uvedbo tujega jezika že v osnovne šole se bo stvar še dodatno zapletla, je bilo še rečeno na okrogli mizi. V bodoče se bomo morali torej v prvi vrsti zavzemati za to, da bodo naši osnovnošolski dobro znali svoj materin jezik, za doseg tega cilja pa je treba najprej začeti pri učiteljih samih.

V Ukvah predstavili Etnobotaniko Kanalske doline

Ob prisotnosti številne publike so v petek, 15. maja, predstavili v telovadnici osnovne šole v Ukvah obsežno knjigo z naslovom »Etnobotanika Kanalske doline«, ki jo je napisal Aleksander Oman. Delo je napisano v italijanščini, njenemu nastanku pa je botrovala želja, kot je na predstavitvi poudaril sam avtor, da bi v knjigi zbrali in torej rešili pozabe domača slovenska imena trav in zelišč, grmov in drevov ter kultur, ki uspevajo v Ukvah, Ovčji vasi, Žabnicah in Lipalji vasi.

Knjiga je izšla v založbi zadruge Dom. Kot je bilo rečeno na predstavitvi, gre za pomemben vir informacij tako za strokovnja-

ke kot za vse, ki bi radi kaj več izvedeli o botaniki Kanalske doline.

Na predstavitvi so spregovorili tudi župnik Mario Gariup, ki ima veliko zaslug, da je ta knjiga izšla, saj je vseskozi spodbujal Aleksandra Omana pri delu. »Rojstvo« dela so pozdravili še župan iz Naborjete De Marchi, predsednik Turistične ustanove Cojaniz in odbornik za kmetijstvo Gorske skupnosti za Kanalsko dolino Kravanja. Vsi so se strinjali, da je delo pomembno tako iz kulturnega kot tudi iz turističnega vidika. Sledili so še posegi predsednika založbe Dom Boža Zuanelle, botanika Antonina Danelutta in msgr. Mari-

▶▶▶

Kmečko obrtna hranilnica v Doberdolu v novih prostorih

Udeležba na otvoritveni slovesnosti novih prostorov Kmečko obrtne hranilnice v Doberdolu je bila res številčna (foto D. Bradassi)

Kmečko obrtna hranilnica iz Doberdola deluje od ponedeljka v novem sedežu nasproti županstva. Slavnostna otvoritev je bila v soboto, 16. t.m., ko je pozno popoldne njen častni predsednik Jožef Gergolet prerezal trak ob vhodu. To je bil višek sobotne prireditve, ki se je pod pekočim soncem začela ob 17. uri prav pred novim poslopjem. Domačini so se kljub vročini začeli zbirati že uro pred začetkom slovesnosti, vidno zadovoljni in ponosni. Že na prvi pogled je bilo jasno, da so na to ustanovo navezani in da je Hranilnica eden izmed simbolov vasi. In kako naj bi bilo drugače, ko so vsi krajanje tudi njeni stalni obiskovalci. Hranilnica ima nad 1.000 strank. Podatek dovolj zgovorno dokazuje priljubljenost te bančne ustanove, ki ima stalne stranke tudi v Laškem.

Disciplinirano, v miru in brez prerivanja se je malo pred 17. uro zbrala velika množica ljudi, poleg domačinov tudi številni gostje. Godba na pihala Kras je slovesno odprla praznik. V uradnem delu sta najprej nastopila zbor kulturnega društva Jezero in katoliškega društva Hrast. Sledili so priložnostni govori. Pohvalne besede in priznanje vodstvu Hranilnice in domačinom so izrazili predsednik goriške pokrajine Saccavini, predsednik deželne zveze hranilnic Verzeznassi, doberdolski župan Lavrenčič, deželni odbornik Brancati, predsednik bančne sekcije pri SDGZ Zidarič, predsednik doberdobske Hranilnice Andrej Gergolet, predsednica SSO Marija Ferletič, pokrajinski odbornik Špacapan ter podtajnik v ministru za turizem Rebulli. Napočil je slavnostni trenutek. Doberdolski župnik Ambrož Kodelja je blagoslovil nove prostore, nato je dolgoletni predsednik Hranilnice Jožef Gergolet (vodil je to ustanovo od leta 1950 do leta 1980) pre-

rezal trak. Sledil je ogled novega sedeža. Zlasti med domačini niso manjkali izrazi zadovoljstva in presenečenja nad tako lepimi prostori, pa tudi pohvalne besede na račun vodstva.

Praznik se je zaključil ob poznih večernih urah na športnem igrišču, kjer je bila na voljo bogata zakuska ob zvokih narodnozabavnega ansambla Lojzeta Slaka.

Ob odprtju novega sedeža je Hranilnica predstavila dvojezično knjigo z naslovom »Iz preteklosti v bodočnost«. Sestavila jo je Luciana Budal. Posvečena je zgodovini Doberdola in zelo nazorno prikazuje tudi današnjo krajevno stvarnost. Grafična izdelava je bogata, krasijo pa jo tudi lepe fotografije domačih avtorjev.

(Dar)

* * *

Sindikata slovenske šole v Gorici sporoča...

Sindikata slovenske šole — tajništvo Gorica obvešča člane, da bo letošnji seminar slovenskega jezika, literature in kulture v Ljubljani v prvi polovici julija. Goriškemu šolskemu sindikatu sta na razpolago dve štipendirani mesti. Profesorji in učitelji, ki se ga nameravajo udeležiti, naj čimprej oddajo pri odbornikih sindikata prošnjo.

Sindikata tudi sporoča, da bo v zadnjem tednu avgusta jesenski seminar za učitelje in profesorje v Bovcu. Za goriške šolnike je na razpolago deset mest. Prijave sprejemajo odborniki sindikata najkasneje do 10. junija.

Letošnji maturantski izlet bo po Sloveniji. Za goriške maturante je na razpolago 10 mest oziroma dve mesti za posamezno višjo šolo.

Proti koncu šolskega leta bodo letošnji maturantje dobili razne informacije glede možnosti nadaljevanja študija na ljubljanski ali mariborski fakulteti.

SLOVENSKA SKUPNOST

prireja okroglo mizo na temo

Problem skupnega političnega nastopanja Slovencev v Italiji

Pri okrogli mizi sodelujejo: Martin Breclj, Anamarija Kalc, Samo Pahor, Josip Pečenko in Jelka Gerbec.

Srečanje bo v petek, 22. t.m. ob 20.30
v prostorih kulturnega društva Barkovlje, ul. Cerreto 12.

Vljudno vabljeni!

Poezija Tonca in Tee Breščak

Zelo zanimivi knjigi dveh sester

Tea Breščak

V Gorici so pred kratkim predstavili dve zelo zanimivi knjigi. Ko napišem pridevnik »zanimivi«, s tem ne mislim na vsakdanje knjige, o katerih vedno rečemo, da so zanimive samo zato, da bi jih kdo bral. Izdati dve knjigi dveh sester, ki sta skorajda vsa plodna leta preživeli daleč od doma, v Milanu, tam pisali slovensko poezijo, je pa že podvig in lepo dejanje.

Gre za sestri Tonco in Teo Breščak. Tonca Breščak je spisala knjigo poezij, kateri so dali naslov: Narava moj najlepši svet, pod imenom Domovina pa je izšla knjiga njene sestre Tee. Obe knjigi sta izšli po smrti obeh neverjetnih žena. Zato je najbolje, da povemo najprej nekaj besed o obeh sestrah in o Breščakovih, ki izhajajo iz Kozjapare pri Dobravljah v Vipavski dolini. Uvode, spremne besede h knjigama, je napisal zelo jasno in bistro profesor Albin Sirk; kar mi je bilo najbolj všeč pri njegovih zapisih, je bila preprostost, ki se imenito sklada s pesnicama, ljubezen do zemlje in poštenega, človeka vrednega življenja.

Tea Breščak se je rodila leta 1895, umrla pa je v Milanu leta 1973, Tonca Breščak pa se je rodila leta 1889 in umrla prav tako v Milanu leta 1965. Obe sta pokopani pri prekrasni cerkvi svetega Petra v Dobravljah v Vipavskem, kamor sta si tudi vedno želeli oditi, čeprav je bila njuna življenjska pot drugačna. Rojeni sta bili v družini, ki je štela štirinajst otrok, oče je bil kmet, mati šivilja. Živeli so skromno, kot vsi vipavski kmetje v tistem obdobju, to pa še ni pomenilo, da njihov oče ni poznal vrednosti knjige, bil je namreč zelo načitan in je v mladosti tudi sam napisal kako pesem. Tako je odšla Tea v šole v nemški zavod pri Gospe Sveti na Korškem, kjer pa ni mogla ostati več kot leto dni zaradi pomanjkanja denarja. Sledila je pot v Trst, kjer je delala najprej v trgovini, šla v trgovsko šolo in se poročila z zdravnikom Emanuelom Abbattista, ki je bil izredno dobre narave. Spet nova pot v Milan, kjer je tudi ostala vse življenje, kaj kmalu pa so se ji pridružili še bratje

in sestre: Iva, Miro, Tonca, Robert in nečak Franc Rado Jerkič, slednja sta postala zdravnika v Milanu.

Ta kratek življenjepis je nujen za razumevanje pesmi, ki so vse prežete z velikanskim domotožjem, ljubeznijo do narave in kmečkega življenja, do preprostih reči, ki danes niso »več v modi«, ker sta asfalt in beton požrla še zadnje sled pristnega kmečkega življenja. Pesmi obeh sestra Breščak so tako pristne, da si jih ni upal dotikati s kritičnim očesom niti prof. Albin Sirk, ki imenitno pravi o Tonci Breščak takole: »Breščakova je samorastnica, ki ni pisala za kritike, temveč iz notranje nuje; zato ne smemo pričakovati, da bi podeželsko dekle obvladalo razne tehnike pesnikovanja kljub širšemu pridobljenemu kulturnemu obzorju: njene pesmi so izliv čustev. Njihova sporočilnost pa je in bo ostala vedno sodobna; v njenih pesmih čutimo humanost, podoživljanje prave sreče, ki jo človek najde v delu in sožitju z naravo.«

Obe pesnici sta večino svojega življenja preživeli v tujini, a sta ostali Slovenki, kot tudi vsi Breščakovi v Milanu, okrog katerih se je zbiral prvi kulturni krog ljudi. Tea je namreč bila tudi slikarka in to na zavidljivi ravni, ni pa hotela tega kazati v javnosti, čeprav je imela nekaj manjših razstav. Pri Breščakovih v Milanu, pri

Tonca Breščak

Tei bi lahko rekli, so se zbirali taki slikarji kot so: Piero Marussig, Sironi, Manzù, Carrà, Salietti, Spacal, Mihelič in vrsta drugih. Tisti, ki vsaj malo vedo o likovni umetnosti, vedo, kaj danes pomenijo ta imena, kakšni veliki likovni umetnosti tega stoletja so to. O tem bi bilo seveda zelo zanimivo vedeti več, kot bi bilo potrebno malce bolje ovrednotiti ti dve ženski Vipavske doline, za kateri skorajda nihče ne ve, razen sorodnikov in prijateljev seveda, širša javnost pa ne.

O knjigah ni bilo še nič pisanega in to je slabo. Zato skušamo vsaj v Novem listu na kratko opozoriti na ti dve veliki osebnosti, ki sta prišli s pesmimi na dan tiho in mirno, kot sta ži-

veli, kot toliko slovenskih žena po svetu, o katerih še nič ne vemo in morda tudi ne bomo zvedeli. Vseeno pa so prav to tisti ljudje, ki najbolje ohranjajo slovenstvo in nam tudi kažejo, kako ga je potrebno in vredno ohranjati.

Knjigi je izdalo Katoliško tiskovno društvo v Gorici, na prodaj pa so v Katoliški knjigarni, prav tako v Gorici.

J.P.

Koncert cerkvenih pesmi vzhodnega obreda

Župnija Presvete Trojice na Katinari priredi v petek, 29. maja, ob 20.30, v katinarski cerkvi koncert skladb, ki so jih v staroslovenskem cerkvenem jeziku napisali znani skladatelji, predvsem ruski, pa tudi Makedonec Mokranjac in Tržačan Sinico. Besedila pesmi v originalu in prevodu bo recitiral Joško Gerdol. Pel bo Ekumenski zbor pod vodstvom Zorka Hareja. Razlago liturgije sv. Janeza Zlatoustega, iz katere so povzeta besedila večine uvrščenih pesmi, pa bo podal bivši gojenec papeškega ruskega zavoda v Rimu dr. Angel Kosmač.

Načrti in uspehi liceja »F. Prešeren« v Trstu

Slovenski licej »France Prešeren« iz Trsta gleda v bodočnost s precejšnjim optimizmom in ima v načrtu vrsto zanimivih predlogov in pobud, ki naj bi našo šolo približale Evropi. O tem je bilo govora na tiskovni konferenci, ki so jo priredili na tržaškem znanstvenem liceju v sredo, 13. maja. Posredovali so tudi statistične podatke o angažiranosti, zahtevah, težnjah, željah, zanimanjih naše mladine, ki jih je zbral in uredil prof. Bojan Pavletič. Pri tem delu sta mu pomagala institut SLORI in dr. Klavdij Grbec.

Ravnateljica prof. Nada Pertot je najprej prisotnim predstavila tiste dijake, ki so dobili nagrado ali priznanje na športnem ali kulturnem področju. V svojem posegu je predvsem dejala, da »se vedno sprašujemo, če je naša šola dobra ali slaba, boljša ali slabša od italijanske ali od slovenske v Italiji. Vedno moramo kaj dokazovati. Spremembe in izboljšanja pričakujemo samo od reforme višje srednje šole. Naša šola je odraz naše stvarnosti. Zanj je značilno čakanje na zaščitni zakon, na reformo, na izjavljanje o pravicah in poudarjanje krivic. Manj je v nas poguma, aktivnosti in tudi želje po razčiščenju in poglobljanju problemov. V naši javnosti se vedno poudarja, da so potrebni novi programi, reforma višje srednje šole in novi učbeniki. Mimo naše skupnosti pa gre dejstvo, da nam zakon št. 419 iz leta 1974 daje različne možnosti za spreminjanje vsebine višje srednje šole. Na to pot sprememb (iz italijanščine prevzeti izraz je eksperimentiranje) so že uspešno stopili italijanski zavodi in tudi naši: Slomšek, Stefan, Zois.« Ravnateljica Pertotova je poleg tega opozorila na vrsto sprememb, ki jih načrtuje licej »F. Prešeren«. Govora je bilo tudi o jezikovni usmeritvi šole in eden od predlogov je bil ta, da bi uvedli ruščino, v načrtu so pa še druge spremembe, med temi razširjen program iz prirodopisa, uvedba informatike, poučevanje tujega jezika vseh pet let na klasičnem liceju (prej samo dve leti).

Profesor Pavletič in dr. Grbec pa sta prisotne opozorila na najpomemb-

njše podatke, ki so izšli iz raziskave med dijaki zadnjih dveh razredov liceja »F. Prešeren«. Povemo naj, da je na znanstvenem liceju trenutno 271 dijakov, na klasičnem pa 39. Iz njihovih odgovorov je razvidno, da se več kot polovica aktivno ukvarja s športom, manj pa s kulturo. Velika večina zahaja v gledališče, za koncerte se zanima precej nižek odstotek dijakov. Politično dogajanje spremlja nad 70 odstotkov dijakov in ti torej redno prebirajo časopise. Najbolj zaupajo, kot kaže, pisanju Repubbliche, kar pa zadeva krajevne italijanske časopise se jim še najmanj verodostojen zdi Piccolo.

Na tiskovni konferenci je prišel do izraza tudi problem, ki ga ima licej »F. Prešeren« s telovadnico, ki ni, kot je poudaril prof. Pavletič, primerna za noben šport. Ravnateljica Nada Pertot pa je zaključila z mislijo, da si šola kljub demografskemu padcu »upa upati v prihodnost predvsem zaradi priliva slovenskih dijakov z druge strani meje«.

* * *

Predstavitve Detelove knjige na Dunaju

V na novo ustanovljenem slovenskem kulturnem centru na Dunaju v študentskem domu in penzionu Korotan v 8. okraju, Albertgasse 48, bodo v torek, 26. maja ob 19. uri, predstavili novo knjigo Leva Detela, ki je pod naslovom »Poslednja gora« nedavno izšla v Ljubljani. Na prireditvi, ki bo povezana s koncertom, bo odlomke iz knjige prebral tudi avtor.

Na 21. mednarodnem pisateljskem srečanju v Brezah na Korškem pa bo 29. maja Lev Detela predaval o položaju kulture na Vzhodu in Zahodu po zlomu totalitarizmov. Pod naslovom »Preobrat v kontekstu zastarelih življenjskih načinov ali morda nemogoči poskus, da bi zedinili separatiste vseh dežel Vzhoda in Zahoda« bo Detela nastopil v okviru širšega mednarodnega simpozija na temo »Beg ali sooblikovanje«.

NAŠA DRUŠTVA

KD »Kraški dom« z Repentabra

Dvajset let truda in dvajset let dela mnogih občanov repentaborske občine je zahtevalo domače Kulturno društvo »Kraški dom«, ki je uradno nastalo v letu 1970.

Kulturno in prosvetno delovanje v repentaborski občini pa se ni začelo s »Kraškim domom«. Zgodovinski podatki o tem so sicer skopi, vemo pa, da je bilo leta 1896 ustanovljeno v teh krajih pevsko in bralno društvo »Dom«, ki je uspešno delovalo do prve svetovne vojne. Takoj po koncu vojne pa so se vaščani zopet združili pod okriljem pevskega in izobraževalnega društva »Dom«. Okrog leta 1910 je bila v Repnu ustanovljena tudi Marijina družba, takoj po vojni pa je zaživelo tudi Katoliško izobraževalno društvo na Repentabru. V letih 20 so poleg tega delovala še: Konzumno društvo, Obrtnijsko gospodarsko društvo in Godba na pihala. Vsa ta dejavnost je živela do nastopa fašizma, ki je nasilno ukinitel delovanje vseh slovenskih ustanov in društev. Do konca druge svetovne vojne je bila slovenščina v ilegali.

Že avgusta leta 1945 so domačini ustanovili Prosvetno društvo »Novi Dom«. Z njim je dejansko sodelovala vsa vas, saj je štelo nad 200 članov. Delovanje je bilo zelo pestro: ponovno je začel peti mladinski zbor, spet je začela igrati godba na pihala, in vse bi bilo v najlepšem redu, če ne bi tri leta kasneje Kominform potegnil ideološko mejo med našimi ljudmi. Domače društvo je tako spet za nekaj časa umolknilo. Ponovno se je oglasilo čez kaki dve leti.

Ker za daljši zgodovinski pregled v tem zapisu ni prostora, preidimo na sodobnejši čas, leto 1970, ko je bilo ustanovljeno Kulturno društvo »Kraški dom«.

Eden izmed pobudnikov za njegov nastanek je domačin Milko Križman, ki je bil obenem tudi prvi predsednik in je krmilo te organizacije držal celih deset let. Povedal nam je, da je KD od samega začetka organiziralo več srečanj, kulturnih in zabavnih prireditvev, Prešernove proslave, nekaj let tudi Cankarjeve proslave in praznovanje ob Dnevu žena, za najmlajše Miklavževanje in pustovanje, pa tudi razstave, koncerte in gostovanja gledaliških skupin. Odborniki »Kraškega doma« so tudi več let vzdrževali stike s sorodnim društvom iz Tržiča na Gorenjskem in v sklopu tega sodelovanja je prišlo tudi do zanimivih kulturnih izmenjav. Pomemben je bil obisk pri članih nekega kulturnega društva iz Toskane, ki so pred nekaj leti tudi obiskali naše kraje. Člani »Kraškega doma« so jim razkazali svojo vas ter tudi Trst in okolico. Italijanski gostje v našem mestu predvsem niso mogli razumeti, čemu tolikšna zaprtost in mržnja do Slovencev.

Treba je povedati, da domače KD sodeluje pri vseh pomembnih prireditvah v vasi. Ena od teh je gotovo Kraška ohcet, ki pa nikakor ni edina.

Odborniki društva predvsem obžalujejo dejstvo, da je moški pevski zbor (imenoval se je po znanem glasbeniku iz Goriških brd Srečku Kumarju) prekinil svoje delovanje. V »najbolj aktivnih letih« je imel vrsto nastopov, gostoval pa je tudi po Sloveniji, v Avstriji in Italiji. Pevcev pa je bilo v zadnjih letih, žal, premalo, da bi bilo mogoče s to dejavnostjo nadaljevati.

KD »Kraški dom« na srečo nima težav s sedežem, kot mnoga druga društva. Na razpolago ima

Odkritje slike Albina Bubniča v novem Kulturnem domu marca 1980

poslopje bivše občinske kopalnice, ki je danes postal dom, poimenovan po časnarju Albinu Bubniču — hiša je bila prav pred kratkim obnovljena — poleg tega pa je bila pred kakim letom prenovljena tudi stara osnovna šola, kjer je prostora za večje prireditve.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti športne dejavnosti društva. Nekoč so trenirali nogomet, v zimskem času je bila telovadba za doraščajočo mladino, trenutno pa je edina športna panoga, ki se je ohranila, balinarstvo. Odborniki so to sekcijo društva organizirali za starejše občane. Danes obstajata v okviru te sekcije dve sku-

pini: moška in ženska. Balinarji imajo na razpolago prijetno kočico, ki so jo zgradili v glavnem domačini z lastnimi rokami.

Največji problem društva je sedaj pomanjkanje mladih, je ob koncu dejal Milko Križman. »Pri njih ne opažam prevelikega zanimanja za kulturo, za naše društvo«. Prav zaradi tega, je še poudaril, se društvo trenutno nahaja v krizi. Pred nedavnim je prišlo do zamenjave predsednika društva; to funkcijo je prevzel Bogdan Ravbar. V odboru samem pa je na srečo le nekaj mladih, kar daje upati v boljšo prihodnost.

(hj)

◀ V Ukvah predstavili...

na Qualizze, ki je med drugim poudaril, da sedanja družba teži k ponovnemu vzpostavljanju ravnotežja med naravo in človekom. Stvaren odnos do narave pa se izraža z jezikom, s poimenovanjem narave. Ta imena odražajo določeno kulturo, odnos slovenskih ljudi do sveta. Prav to kulturo, ki oblikuje našo identiteto, pa moramo ščititi.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Jurij Paljk Sožitje je res lepa beseda

Zadnje čase se je veliko govorilo o sožitju med narodi, posebno je to prišlo do izraza v času papeževega obiska v Trstu, ko so fašisti in njim podobne nacionalistične tržaške soderge hotele preprečiti slovensko besedo na Velikem trgu.

V slovarju slovenskega knjižnega jezika pa najdete pod besedo »sožitje« tole definicijo: »skupno življenje, skupno bivanje: odločiti se za sožitje s kom; oblike sožitja ljudi; itd.«. Kot drugo definicijo pa prinaša slovenski največji in tudi edini slovar te besede: »skladni medsebojni odnosi: doseči sožitje med narodi; skrbeti za dobro sožitje v družini; zagotoviti kulturno sožitje stanovalcev; itd.«.

Nikakršnega namena nimam peti slave slovarjem, ki jih imam strašno rad in so po moje poleg moderne poezije, katalogov knjig raznih založb, programov in obljub italijanskih politikov pred volitvami in telefonskih imenikov vašega kraja, najbolj zanimivo in zabavno branje. Ustavil sem se pri besedi sožitje, ker sem namreč prepričan, da se vsaka velika sprememba začne najprej pri posamezniku. Zelo enostavno naj povem: sožitje se začne v družini in šele pozneje pri sosedih, potem pridejo na vrsto šele drugi. In povem vam, da sem

se prav zlobno nasmehnil, ko sem videl, da so naši vrli jezikoslovci, akademiki in sploh spoštovani možje in žene, ki so se za naš slovar trudili čez dvajset let, dali prav te primere za rabo besede sožitje. Navedel sem jih prej.

Slovinci smo namreč specialisti za dobre sosedске odnose, o družinskih zadevah pa raje molčimo, za naprej pa se že ve, kako gre. Pravijo, da je Bog vprašal Slovence, česa si najbolj želi, lahko si pa nekaj zaželi samo enkrat in to željo mu je bil Bog pripravljen tudi izpolniti. Janez je takoj zatrobil: »Da bi sosedu koza crknila!« Kaj je Bog potem storil, mi niso nikdar povedali.

O sožitju, dobrih odnosih, se večkrat pogovarjam z ljudmi, tudi tistimi, ki jih srečam samo enkrat v vlaku. Take zgodbe prihajajo na dan, da se včasih smejem, včasih bi najraje jokal, večkrat pa se mi tudi ježijo lasje na glavi.

Glavni urednik našega lista mi je vsaj nekajkrat povedal tole zgodbo, ki se mu je pripetila v Novi Gorici na parkirišču za Trgovsko hišo, katero skorajda vsi poznate, Goričani pa gotovo, ker so tja vedno hodili kupovat meso, na tisoč metrih je namreč pet mesnic, preverite, če ni res! Njegov avto ima tržaško registrsko tablico, kot imajo vsi zamejski Slovenci samo italijanske, jasno! Ker ima velik avto, je v tesno parkirišče med dve stoenki težko zapeljal, imel pa je odprto okno, tako je lahko slišal lastnika ene od stoenk, ki ga je gledal nekaj metrov

Četrta številka Škrata

Pred nedavnim je na Opčinah izšla najnovejša letošnja, po vrsti 4., številka revije Škrat. Glavna urednica je Jelka Cvelbar, revijo pa izdaja Sklad Mitja Čuk, ustanova, ki se ukvarja s prizadetimi otroki.

Tudi najnovejši Škrat ima predvsem vzgojno vsebino, nekaj je križank in ugank za najmlajše, nekaj koristnih nasvetov in raznih zanimivih novic in novičk. Omembe vreden je predvsem uvodni članek uredništva, v katerem piše o pomanjkljivosti vzgoje v današnjem času. Učitelji menijo, da je to stvar staršev, starši pa

so preveč obremenjeni s svojimi in otrokovimi obveznostmi, da bi temu posvečali veliko pozornosti. »Vsak trenutek, ki ga zamudiš, je vzgojni problem,« med drugim opozarja uredništvo Škrata in poziva starše, vzgojitelje in sploh vse, ki se z otroki ukvarjajo, naj svoje probleme, pomisleke, predloge in kritike v zvezi z vzgojnimi vprašanji, posredujejo oblikovalcem vsebine Škrata. Kdor bi želel kaj povedati, lahko piše na Sklad Mitja Čuk, Narodna ulica 126, ki odgovarja na telefonsko številko 040/212289.

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik. Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: **PALACE HOTEL**, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti **HOTEL EMONA**, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878
Naslov: **HOTEL EMONA**, Via Statilia 26, 00185 ROMA
V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

stran. »Samo odrsaj, samo rukni, pa boš videl, kakšno ti dam bo gobcu, preklet Italijan hudičev!« Temu je še sledila kletvica na račun Boga, uvožena direktno iz Srbije. Naš list je ne prenese. Moj šef takih odgovorov tudi ne, a mi je zatrdil, da je molčal in šel po častnike v bližnji kiosk.

Nečak Marko, ki hodi v šolo, enajst jih ima, mi je povedal, da v šoli radi zafrkavajo Mehote. Če ne veste, kdo so to, naj vam povem, da jim v Sloveniji pravimo tudi padalci z juga, južnaki, južna brača, Mujoti, Hasoti in še kaj bi se našlo.

Pod hišo imam market, kamor večkrat grem in vsakič pozdravim fanta s prefinjeno žalostnim obrazom arabskega trgovca šestnajstih let. Ko sem še kadil vsak dan, sem kupoval pri njem vžigalnice za tisoč lir in me je lastnik bližnje trafike zato grdo gledal. Tu jim pravijo »vucumprà«, še kaj dosti slabšega, jaz sem mu pa enkrat samo trdo svetoval, naj ne hodi več odtakat svoje odvečne telesne vode v bližino mojega stopnišča. Od takrat se pozdravlja vsak dan, najbrž tudi zato, ker se ga je nek barist usmilil, in tako lahko hodi sedaj v njegov bar na stranišče, ne da bi moral zato vedno nekaj piti. Seveda boste sedaj kot pravi Slovenci takoj rekli: »Jaz pa moram ob takih priložnostih vedno spiti vsaj kavo!«

Imam sosede, ki so pod menoj, hiša je stara, stereo se sliši, posebno zvečer, nabavil sem slušalke, ni se ga slišalo več, kazalo je, da bo šlo vse v redu. On pa je še vedno vpil na ženo, jo včasih bunkal tako, da sem navijal stereo na ves glas, mu dajal gor samo težki rock, samo zato da bi že enkrat nehal. Sel sem k njemu, mu grozil s karabinjerji, se mi je hudobno smejal, da so že bili pri njem. Potem sem zvedel, da ga martra srce in sem poklical fanta, ki je kardiolog. Ta mu je pomagal, poslal pa ga je še k kolegu, ki se bavi s psihiatrijo, v enem mesecu je bil problem rešen, vsaj upam tako. Sedaj se pozdravlja, živiva v sožitju.

Nekaj besed o peteršilju

Peteršilj je gotovo rastlina, ki jo vsi dobro poznajo, saj skoraj ni jedi, da je ne bi ta zel oplemenitila. Glede na vrsto, ki jo sejemo, traja celoten cikel te zelenjave od 70 do 110 dni, nekatere sorte pa lahko, brez preraščanj in razraščanj v semenske kobilnice, vzdržijo tudi 240 in več dni.

Peteršilj je sorazmerno odporna rastlina, ni občutljiva za mraz, čeprav ljubi milejše zime, še posebej je občutljiva za večkratne pozebe ali slane. Najlepše uspeva pri 15. do 18. stopinjah Celzija, čeprav že pri 7. stopinjah požene vršičke. Prav zato je potrebno, da gredo pokrijemo, saj nam bo to zagotovilo, da bomo vse leto imeli dovolj te dišavnice. Peteršilj ljubi vodo in vlažna tla. Kar zadeva prst peteršilj dobro uspeva v zemlji, ki je bogata z organskimi snovmi in ki je bila skrbno pripravljena, je pa tudi res, da je peteršilj zelo prilagodljiva rastlina, tako da zadovoljivo rase tudi v težji zemlji. Čeprav smo rekli, da ljubi vlago, ne prenese stoječe vode. Najlepše uspeva v zemlji s PH med 6 in 7, čeprav dovolj dobro prenese tudi zmerno kisl ali zmerno lužnata tla.

Primerno je, če peteršilj sejemo na površine, na katerih je uspevala kaka druga kultura, ki je bila dobro gnojena. Ni pa pametno, da ga sejemo v grede, kjer smo gojili korenje, šelin (zeleno) ali koromač. Primerno je, da torej skrbimo za kolobarjenje in na te grede ne sejemo peteršilja, oziroma omenjenih zelenjav vsaj v naslednjih 3-4 letih.

Ko pripravimo gredo, jo pogojimo s 3/4 kg zrelega hlevskega gnojila na kvadratni meter. Gnoj zdrobimo in ga dobro razporedimo po vsej gredici. V primeru, da bi uporabili umetna gnojila, svetujemo rabo kakih 40-50 gr/m² kompleksnega gnojila v katerem naj prevladuje kalij, raba dušičnih gnojil ni priporočljiva, saj ni važno, da v domačih vrtovih pridelamo velike količine peteršilja. Edino če je zemlja zelo izčrpana in je očitno pomanjkanje dušika, je pametno pognojiti v trikratnih nekajtedenskih presledkih z dušičnimi gnojili.

Poznamo — široko gledano — dve sorti peteršilja. Družina se deli na gladkoliste in grbančaste sorte. Določene razlike so tudi v aromi, a gre za stvar osebnega okusa in torej o tem ne razpravljamo.

Najpogosteje sejemo pri nas gladkolisti peteršilj, navadnega ali italskega velikana. Kar se tiče arome je navadni ali domači peteršilj zelo priporočljiv. V povprečju doseže od 15 do 20 centimetrov in je precej odporen proti pozebam. Italski velikan — ki sicer pozna tudi nekaj selekcij, pa zraste tudi do 30 cm visoko in ima temno zelene liste.

Še eno priporočilo. Peteršilj lahko sejemo tudi v cvetlične lončke, tako da bomo lahko vsak čas imeli svežega, tudi če nimamo vrta. V cvetlični lonček damo humozno prst, ki jo rabimo za presajanje rož in okrasnih rastlin ter sejemo kvalitetno prebrano seme.

M.T.

Letos smo se na dan Velike noči zbrali skorajda vsi, kar nas je še živih naše velike družine, pri sestri, ki živi v Šempetru. Bil je lep dan in niti ne vem, kdo je po kosilu imel genialno idejo, da smo se vsi strpali v avtomobile in jo mahnili v moderni indijanski vrsti proti Sveti gori. Sveta gora je namreč za Vipavce to, kar je San Gennaro za Neapeljčane. To, da je bil tisti dan izredno lep, pa so videli tudi drugi in tako nas je šlo na Sveto goro v avtomobilih nekaj tisoč, ne pretiravam. In na vrhu se je zgodilo. Gneča je bila taka, da nismo mogli ne naprej in ne nazaj. Ne vem, zakaj je nekdo začel vpiti na nas, češ, da smo mi krivi za ves direndaj. Mojemu tastu, ki je furlanske narodnosti, je vpil nek uglajen gospod v italijanščini pod Marijinem svetiščem, v katerega je gotovo maloprej vstopil, take stvari, da me je bilo sram. Vsi smo izstopili, hoteli rešiti zadevo, a so se še naprej drli na tasta, češ naj umakne avto, ni ga pa mogel, ker bi lahko šel samo čez rob tistišča. Zadeva se je rešila tako, da sva z očetom nekaj časa urejala promet, jaz malo više, on niže. Preklinjanja ni bilo konec, ko pa ga je bilo, se je uglajeni gospod iz Gorice lepo usedel v svoj imenični avto in rekel ženi in otrokom v lepi zamejski slovenščini, kaj si misli o mojem tastu. Tast je to seveda slišal. Bil je čisto zraven. Besed, ki jih je gospod iz Gorice povedal, ne moremo napisati, o furlanskem prascu tudi ne bom govoril, ker je to moj tast in bi se lahko užalil. Uglajeni gospod se je odpeljal, jaz sem ostal in moj tast tudi. Potem smo šli v cerkev k Materi božji, le pravega sožitja ni bilo, v občestvo združenih na zemlji pa že itak težko verjamem v vsaki cerkvi, v katero vstopim.

Sožitje je res lepa beseda, samo o tej besedi bi lahko pisali romane, dolge romane, vseh vrst, drame, snemali filme in si pripovedovali podobne zadeve. Vendar je to samo podlistek in zato mora biti kratak.

Kot je kratka beseda sožitje.